

ÖZ

Yazar	:Gülsün Betül HAKAN
Üniversite	:Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı	:Türkoloji
Tezin Niteliği	:Yüksek Lisans Tezi
Bilim Dalı	:Dil
Mezuniyet tarihi	:26/05/2011
Danışman	:Doç.Dr.Burul SAGINBAYEVA

KIRGIZCA VE TÜRKÇEDE ‘EL’ İLE İLGİLİ DEYİMLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

“Kırgızca ve Türkçede ‘El’ ile İlgili Deyimlerin Karşılaştırılması” adlı yüksek lisans tez çalışmamızın giriş bölümünde organ adı olan *el / kol* sözcüğünün etimolojik bir incelemesi verilmiş, iki dilde farklı sözcüklerle karşılanıyor olmasının sebebi, ayrılık noktası kısaca belirlenmeye çalışılmıştır. Daha sonra her iki dildeki deyim çalışmalarına ve deyimlerin genel değerlendirmesine yer verilmiştir.

Aynı kökten gelen ve dolayısıyla bu iki dilde aynı olması düşünülen organ adlarından “el” sözcüğündeki farklılık dikkati çekmiş, ayrıca her iki dilin de deyim bakımından oldukça zengin ve konu itibarıyla geniş olması sebebiyle “el” sözcüğü seçilip, bunun üzerinde bir karşılaştırma yapılmıştır. Bu iki dildeki “el” ile ilgili deyimler karşılaştırılırken önce Türkçedeki deyimler esas alınarak, varsa Kırgızcadaki tam karşılığı ya da yakın anlamda kullanılan deyimler verilmiştir. Kırgızca deyimlerin tanımları Türkçeye aktarılarak verilmiş, deyimlerin kullanıldığı örnek cümleler ise yalnızca transkribe edilmiştir. Kırgızcada “el” ile ilgili olup da Türkçedeki “el” ile ilgili herhangi bir deyime karşılık gelmeyen deyimlerin yanına varsa Türkçedeki karşılığı, yoksa Türkçe olarak açıklaması verilmiştir. İki dilde hem yapı hem anlam olarak eşdeğer olan deyimler tespit edilerek bir araya getirildi.

Tez çalışmamızın Kırgızca veya Türkçeyi öğrenmek, bu iki kültürü deyimler yoluyla pekiştirmek isteyenlere önemli açılımlar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Deyimler, Karşılaştırma, Türkçe, Kırgızca, El

КЫСКАЧА МАЗМУН

Даярдаган	:Гүлсүн Бетүл Хакан
Университет	:Кыргыз- түрк “Манас” университети
Багыты	:Туркология
Ишгин сыпаты	:Магистрдик диссертация
Бүтүрүү датасы	: 26/05/2011
Илимий жетекчи	:Ф.и.к.доц, Бурул Сагынбаева

Түрк жана кыргыз тилдеринде «кол» сөзүнө байланыштуу фразеологизмдерди салыштыруу

« Түрк жана кыргыз тилдеринде «кол» сөзүнө байланыштуу фразеологизмдерди салыштыруу» аттуу магистрдик диссертациябыздын киришүү бөлүмүндө түрк жана кыргыз тилдеринде дене мүчөсүнүн бир бөлүгү болуп эсептелген «кол / ел» сөздөрүнүн этимологиясын белгилөөгө аракет кылдык. Андан башка түрк жана кыргыз тилдеринде фразеологияга байланыштуу жүргүзүлгөн илимий иштерге анализ жүргүзүлүп, фразеологиянын жалпы аныктамасы берилди.

Тектеш тилдерде окшош тыбыштык негизде болушу мыйзамченемдүү көрүнүш болуп эсептелген дене мүчө аталыштарынан «кол» сөзү эки тилде бири-биринен айырмаланып турушу менен көңүл бурат. Өзгөчө эки тилде фразеологизмдердин өтө бай жана маанилик алкагынын кенен болушунун негизинде «кол» сөзү тандалып, салыштырылып каралды. «кол» сөзү менен байланыштуу фразеологизмдерди салыштырууда түрк тилиндеги фразеологиялык бирдиктер алынып ага кыргыз тилиндеги параллелдери салыштырылып каралды. Кыргыз тилиндеги каршылыктары түрк тилине которулуп, мисалдар транскрипция менен берилди. Кыргыз тилинде кездешип бирок, түрк тилинде колдонулбаган фразеологизмдерди түркчөгө которуп, мисалдары берилди. Ал эми эки тилде тең түзүлүшү жана мааниси жагынан бири-бирине дал келген фразеологизмдер өзүнчө бөлүнүп алынды.

Диссертациялык ишибиз, Кыргызча же Түркчө үйрөнгүсү жана маданиятын билгиси келгендерге маанилүү булак катары кызмат кылат деп ишенебиз.

Ачык сөздөр: Фразеология, Салыштыруу, Түркчө, Кыргызча, Кол

АБСТРАКТ

Подготовила	: Гюлсюн Бетюл Хакан
Университет	: Кыргызско-Турецкий университет «Манас»
Направление	: Тюркология
Специализация	: Языкознание
Вид диссертации	: Магистерская диссертация
Дата окончания	: 26/05/2011
Научный руководитель	: Ф.и.к.доц, Бурул Сагынбаева

Сравнительный анализ фразеологизмов с компонентом «рука» в кыргызском и турецком языках

В введении магистерской диссертации которая называется «Сравнительный Анализ Фразеологизмов с Компонентом «рука» в Кыргызском и Турецком Языках» мы попытались дать этимологию слова «рука» которая является частью нашего органа. Кроме этого в этой главе дан краткий анализ научным исследованиям связанные фразеологизмами в кыргызском и турецком языках а так же дана общая характеристика фразеологизмов.

На этих двух языках, имена органов фонетически являются одинаковыми, но слово «рука» произносится на двух языках по разному и поэтому обращает особое внимание. В этих двух языках фразеологизмы связанные со словом «рука» очень богаты потому как предмет исследования выбрано это слово и сравнение проводилось на нем. В сравнении фразеологизмов связанные со словом «рука» идиомам турецкого языка даны параллели на кыргызском. Эквиваленты на кыргызском языке переведены на турецкий язык с примерами транскрипции.

Фразеологизмы использующиеся в кыргызском языке,но не встречаются в турецком,переведены на турецкий,с примерами.Рассмотрели отдельно фразеологизмы встречающиеся в обоих языках по семантике и структуре.

Надеемся что диссертационная работа будет служить важным источником для изучения турецкого или кыргызского языка, а так же даст возможность изучить культуру этих народов.

ABSTRACT

Prepared by : Gulsun Betul Hakan
University : Kyrgyz-Turkish “Manas” University
Faculty : Institute of Social Sciences
Specialization : Turkology
Degree thesis : MSc
End Date : 26/05/2011
Advisor : Assoc. Prof. Dr. Burul Sagynbaeva

COMPARATIVE ANALYSIS OF IDIOMS ABOUT “HAND” IN TURKISH AND KYRGYZ LANGUAGES

In the introduction of the thesis called “Comparative Analysis of Idioms About 'Hand' in Turkish and Kyrgyz Languages”, an etymological study of the word “el” was given, the reason why they are different in these two languages and their differences have been tried to determine briefly. Then studies on phrases in Turkish and Kyrgyz languages and a general evaluation of them have been given.

Although the word “el” as an organ name comes from the same root in Turkish and Kyrgyz languages and it is expected to be the same in both languages, besides both languages are rich and broad in terms of idioms and the subject, the word “el” was chosen and they were compared. While the idioms are compared, at first Turkish idioms are considered, and then if exist the correspondent Kyrgyz idiom, otherwise an idiom with a close meaning are given. The definitions of the Kyrgyz idioms are given in Turkish, sample sentences including the idioms were only transcribed. A Turkish explanation is given for the idioms in Kyrgyz language about “el” which does not have a correspondent in Turkish language. The idioms which are correspondent to each other in terms of structure and meaning are determined and collected.

It is thought that our thesis enables progress for those who wants to learn Kyrgyz or Turkish and to intensify the two cultures by idioms.

Keywords: comparison, phrase, Kyrgyz language, Turkish language, hand